

Mål för kommunens skolverksamhet

Tillväxt och kompetensberedningen 2012-03-12

Innehåll

1	Överlämnande av beredningsuppdraget	5
2	Mål för skola och förskola i Tranemo kommun	5
3	Förslag på alternativa skolstrukturer	6
3.1	Behålla befintlig skolstruktur.....	6
3.2	Centralisera årskurs 4-6	7
3.3	”Tre blir en” i Dalstorps rektorsområde samt i rektorsområdet för Tranängskolan, Sjötofta och Ambjörnarp	7
4	Mål för kommunens skolverksamhet	8
4.1	Uppdragsbeskrivning	8
4.2	Vision övergripande mål och strategisk plan.....	8
5	Nulägesbeskrivning Tranemo:	9
5.1	Rektorsområden.....	9
5.2	Beräknat elevantal i Tranemo kommuns grundskolor 2001/03 – 2017/18.....	11
5.3	Ekonomiska förutsättningar.....	12
6	Skollokaler	13
6.1	En skollokals generella livslängd	13
6.2	Befintliga lokalers byggår samt år för genomförda förändringar	14
6.3	Om sambandet mellan organisation och kostnader	14
7	Skollagen	15
7.1	Förutsättningar i den nya skollagen	15
8	Barnens behov och skolans betydelse för samhällsutvecklingen	16
9	Sambandet mellan framgångsrika skolor och lärarens kompetens och engagemang	18
10	Medborgardialog	18
10.1	Gymnasieelever	19
10.2	Föräldrar till elever; Långhem, Ambjörnarp, Ljungsarp	19
10.3	Elever åk. 1-9	19
10.4	Lärare inom förskola och grundskola.....	19
10.5	Sammanfattning av dialogen.....	20
10.5.1	Duktiga pedagoger	20
10.5.2	Trygghet	20
10.5.3	Moderna lärmiljöer	20
11	Vägledningsdebatt i kommunfullmäktige	20
11.1	Lärarens situation	21

11.2	Dialog mellan hemmet och skolan.....	21
11.3	Vuxna inom skolan och samverkan med andra aktörer	21
11.4	Barnens behov	21
11.5	Flexibilitet i valet av klasstrukturer	21
11.6	Reflektioner från medborgardialogen	22
12	Centrala mål för kvalité inom skolan	22

1 Överlämnande av beredningsuppdraget

Beredningen för tillväxt och kompetens överlämnar uppdraget att ta fram mål för kvalitén i skolan.

Beredningen har även tagit fram förslag på tre alternativa skolstrukturer. Dessa presenteras tillsammans med de för- och nackdelar som man identifierat. Beredningen vill betona vikten av att eventuella omorganisationer sker med varsamhet och lyhördhet mot de som berörs.

Till grund för förslagen ligger det utredningsmaterial som bifogas.

Beredningens förslag till beslut

- Kommunfullmäktige fastställer målen för förskola och skola i Tranemo kommun

Tillväxt och kompetensberedningen

Eva-Karin Haglund, S, beredningsledare

Christoffer Andersson, C

Birgitta Olander, M

Johanna Persson, FP

Louise Bertilsson, MP

Christina Andersson, C

/Mats Dalmyr Mats Lundborg

2 Mål för skola och förskola i Tranemo kommun

- **Barn och ungas utveckling**

Verksamheten ska utgå från barn och ungas individuella behov och innebära möjligheter till fortsatta studier.

- **Pedagogik i framkant**

Verksamheten ska ständigt sträva mot att barn och unga ska erbjudas en lärmiljö som är i pedagogisk framkant avseende såväl personal, lokaler som modern teknik.

- **Inflytande och delaktighet**

Barn och unga samt deras föräldrar ska uppmuntras och stödjas till att utöva inflytande över förskolans och skolans verksamhet och utveckling. Barn och unga har också rätt till ett reellt inflytande över sitt lärande.

- **Trygg arbetsmiljö**

Barn och unga har rätt till en arbetsmiljö som präglas av glädje och trygghet. Tryggheten avser hela skoldagen, resor, raster och lärmiljö

3 Förslag på alternativa skolstrukturer

Beredningen presenterar nedan tre olika förslag på skolstrukturer. Var och en åtföljs av den sammanställning av de för- och nackdelar som beredningen identifierat. Förslagen lämnar även utrymme för ytterligare lösningar som ligger i gränslandet mellan alternativen. Oavsett vilken struktur kommunen väljer är skolskjutsar en viktig arbetsmiljöfaktor för barnen.

3.1 Behålla befintlig skolstruktur

Fördelar

- Invant system, förutsägbart.
- Relativt bra geografisk närhet.
- Hög trivsel- och nöjdhetsfaktor.
- Ingen omställningstid för förändrad organisation.
- Inga kostnadsökningar kopplade till organisationsförändringen.
- Stor möjlighet att samarbeta med lokalsamhället.
- Den geografiska närheten mellan två eller flera närliggande enheter gör att man kan samverka vid de fall då elevunderlaget viker.
- Skolor som ligger i kommunens geografiska ytterkanter kan öppna upp för möjligheter till samarbete med andra kommuner.

Nackdelar

- Alla skolor tappar elever. Det är svårt att anpassa nuvarande organisation till förändrat elevunderlag.
- Skolans lokalkostnader ökar trots minskat elevantal.
- I vissa områden finns undermåliga lokaler som har stora renoveringsbehov med stora kostnader som följd
- För lite stödpersonal på skolorna för att tillgodose elevens behov av vuxenkontakt.
- På de små skolorna finns en sårbarhet på grund av få pedagoger.
- Med den nya lärarlegitimationen följer risk för minskad flexibilitet i organisationen.
- Litet elevunderlag kan göra det svårare för elever att få kompisar.
- Skolhälsovården finns inte tillgänglig i tillräcklig omfattning.
- Mycket resor för skolpersonal och elever.
- Vid brist på resurser blir det automatiskt stora klasser i de stora skolorna.
- Invånarna i de mindre orterna känner oro för skolan och ortens fortsatta framtid.

- Vid vikande elevunderlag föreligger det risk för tomma lokaler, som kostar pengar.

3.2 Centralisera årskurs 4-6

I detta förslag bibehålls strukturen med små skolor för att bedriva F-3 verksamhet. Årskurs 4-6 förläggs däremot till en skola per rektorsområde inklusive en skola i vardera Långhem och Limmared.

Fördelar

- De minsta barnen har en geografisk närhet till skolan.
- I årskurs 4-6 kommer fler krav på exempelvis slöjd och idrottslokaler. Strukturen innebär att eleverna inte behöver skjutsas till andra skolor för att undervisas i nämnda ämnesområden.

Nackdelar

- Vi behåller en stor mängd lokaler och renoveringsbehoven kvarstår.
- Den geografiska närheten till skolan går förlorad för vissa elever.

3.3 "Tre blir en" i Dalstorps rektorsområde samt i rektorsområdet för Tranängskolan, Sjötofta och Ambjörnarp

Skolorna i Dalstorps rektorsområde (Dalstorp, Ljungsarp, Grimsås), slås ihop till en enhet, vilket kräver ombyggnation/nybyggnation av en F-6 skola.

Skolorna i rektorsområdet Tranängskolan; Sjötofta och Ambjörnarp, slås ihop till en enhet.

I båda förslagen kan förskoleverksamheten inrymmas i överblivna skollokaler.

Fördelar

Ekonomiskt fördelaktigt i förhållande till att renovera befintliga skolor.

- Ändamålsenliga och samlade lokaler på ett ställe lockar bra pedagoger, på ett annat sätt än ambulerande tjänstgöring.
- Möjligheter till ett bredare socialt nätverk för eleverna.
- Ger möjlighet till större flexibilitet i organisationen.
- En större enhet blir mindre sårbar för förändringar i elevunderlaget.

Nackdelar

- Risk för höga lokalkostnader i och med att förskolan inryms i skolans gamla lokaler.
- De lokaler som lämnas kan vara svåra att avyttra med tillhörande kostnader som följd.

- Den geografiska närheten till skolan går förlorad för vissa elever.

4 Mål för kommunens skolverksamhet

4.1 Uppdragsbeskrivning

Beredningens uppdrag är att komma med förslag på hur framtidens förskola och grundskola ska se ut i Tranemo kommun. Beredningen ska lägga fram förslag på mål rörande kvalitén i grundskoleverksamheten. I uppdraget ingår bland annat att väga in förutsättningarna i den nya skollagen, behörighetskraven för intagning till gymnasieskolan samt nya regler för lärarbehörighet. Beredningen ska lyfta fram skolans och förskolans utveckling utifrån elevernas behov och möjlighet till pedagogisk utveckling, skolans betydelse för samhällsutvecklingen samt de ekonomiska förutsättningarna. Beredningen bör därför kunna ge alternativa inriktningar på kommunens framtida skolstruktur.

På grund av bredden på uppdraget så ska en så bred medborgardialog som möjligt genomföras.

4.2 Vision övergripande mål och strategisk plan

En naturlig utgångspunkt i arbetet med att ta fram mål för kommunens skolverksamhet är att se till de övergripande mål som kommunen fastlagt i sitt visionsdokument.

Beredningen kan konstatera att kommunen väljer att prioritera de delar som rör verksamhet för barn och unga. Detta återges i såväl visionen som det övergripande målet och den strategiska planen. Bland annat återfinns följande formulering "*en verksamhet för barn och unga i nationell toppklass.*"

Eftersom uppdraget även ska väga in skolans betydelse för samhällsutvecklingen, och dessutom det faktum att beredningen valt att se uppdraget utifrån ett helhetsperspektiv, går det att lyfta in flera delar. Det går därför inte att ensidigt se på kommunens centrala visionsdokument enbart utifrån det område som rör lärande. Som exempel nämns här begrepp som kollektivtrafik, boende på landsbygden, planera för en stärkt centralort, samhällsservice, tillgänglighet, entreprenörskap, ungas möjlighet till delaktighet och inflytande.

5 Nulägesbeskrivning Tranemo:

5.1 Rektorsområden

Skolorna/förskolorna i Tranemo kommun är indelade i fyra rektorsområden enligt nedan, som till antalet elever/barn och budget är jämbördiga. Varje område har två rektorer/förskolechefer.

Rektorsområde Tranängskolan/Ambjörnarp/Sjötofta

Skolor:	Max antal elever 1-6
Tranängskolan 1-6	385
Ambjörnarpsskolan	40
Sjötoftaskolan	50
Förskolor:	
Skattkammaren, Tranemo	
Solhagen, Tranemo	
Björnen, Ambjörnarp	
Sörgården, Sjötofta	

I Tranemo centralort finns två pedagogisk omsorg i kommunal regi.

Inom området finns dessutom två enskilda förskolor, Regnbågen (Uddebo) och Skogsduvan (Mossebo)

Rektorsområde Limmared/Långhem

Skolor:	Max antal elever 1-6
Limmaredsskolan	150
Långhemsskolan	270
Förskolor:	
Parkhagen, Limmared	
Bikupan, Långhem	

Inom området finns dessutom tre enskilda förskolor, Fyrklövern (Limmared), Tussilago (Långhem) och Prästkragen (Månstad)

Rektorsområde Dalstorp/Grimsås/Ljungsarp

Skolor:	Max antal elever 1-6
Dalstorpsskolan	160

Ljungsarpsskolan	85
Grimsåsskolan	120
Förskolor:	
Björkhagen, Dalstorp	
Ljungbacken, Ljungsarp	
Rönnhagen, Grimsås	
Åsalyckan, Nittorp	

I Dalstorp finns en pedagogisk omsorg i kommunal regi.

Rektorsområde Tranängskolan.

Skolor:	Max antal elever 7-9
Tranängskolan 7-9	450

Särskolan är ett eget rektorsområde med verksamhet som omfattar dels elever som är inkluderade i sina hemskolor dels har sin undervisning i Vita huset. Under särskolans rektor ligger dessutom ansvar för samordning av modersmålsundervisning och internationella klassen.

5.2 Beräknat elevantal i Tranemo kommuns grundskolor 2001/03 – 2017/18

1. Beräknat elevantal i Tranemo kommuns grundskolor							
	2002/03 - 2017/18						
Läsår	Sjötofta	Ambj	Ljungsarp	Grimsås	Dalstorp	Limmared	Långhem
2002/03	42	48	52	90	173	179	179
2003/04	37	44	57	97	165	170	173
2004/05	41	34	57	94	154	166	166
2005/06	34	36	63	89	153	173	157
2006/07	34	37	71	91	154	166	160
2007/08	26	35	65	85	136	156	157
2008/09	27	35	69	89	141	155	162
2009/10	26	29	78	86	127	147	154
2010/11	30	25	73	79	120	152	145
2011/12	23	33	77	85	103	153	144
2012/13	23	28	75	82	104	140	141
2013/14	21	32	65	79	97	136	136
2014/15	25	31	66	78	87	142	139
2015/16	25	36	68	67	87	139	133
2016/17	19	42	66	61	85	148	137
2017/18	24	38	62	57	77	149	134

Läsår	Tranängskolan						
	F - 6	År 7 - 9			Summa hela kommunen		
2002/03	430	521			1714		
2003/04	373	551			1667		
2004/05	369	557			1638		
2005/06	350	542			1597		
2006/07	318	542			1573		
2007/08	306	547			1513		
2008/09	287	508			1473		
2009/10	286	467			1400		
2010/11	284	419			1327		
2011/12	280	413			1311		
2012/13	270	424			1287		
2013/14	270	439			1275		
2014/15	272	421			1261		
2015/16	278	400			1233		
2016/17	289	370			1217		
2017/18	286	366			1193		

Ovanstående elevantal är exkl asylsökande elever men inkl särskoleelever som är integrerade i grundskolan till 50% eller mer.

5.3 Ekonomiska förutsättningar

År	Kostnad/elev år 1-9	Tranemo	Kommungruppen	Samtliga kommuner
2002	Totalt	58 700	59 800	62 500
	Undervisning	33 500	31 200	32 100
	Lokaler	10 100	10 600	12 000
	Förskola	78 500	91 600	93 700
2005	Totalt	72 300	67 700	70 800
	Undervisning	35 400	34 700	36 600
	Lokaler	17 200	12 300	13 800

	Förskola	86 900	96 700	101 200
2008	Totalt	83 100	78 300	81 300
	Undervisning	41 100	39 300	42 100
	Lokaler	17 100	15 100	16 100
	Förskola	100 500	110 500	116 600
2010	Totalt	94 400	83 900	85 900
	Undervisning	42 000	41 700	43 700
	Lokaler	25 100	16 700	17 400
	Förskola	98 400	110 800	119 800

Fotnot: Ovanstående siffror är hämtade från Skolverkets kommunblad.

Tranemo kommun har läsåret 2011/2012 ca 400 tomma elevplatser. Kostnaden för tomma lokaler är mellan 2718:-/elev/år och 3858:-/elev/år, beroende på vad som räknas in.

6 Skollokaler

6.1 En skollokals generella livslängd

Generellt skrivs en skolbyggnad av på 30 år, vilket innebär att efter 30-40 år bör en total renovering av fastigheten genomföras. En skolbyggnad består av flera olika delar med olika livslängd. Grundstommen har i normala fall längre livslängd än 30 år, medan andra delar, som exempelvis ventilation och energisystem, har kortare livslängd. Utöver det kräver fastigheten normalt underhåll.

Därtill förändras verksamhetens krav på lokalanvändning under åren, bl a på grund av lagförändringar, exempelvis skollag och arbetsmiljölagstiftning. Den nya skollagens krav på elevhälsa och skolbibliotek får exempelvis konsekvenser för behovet av lokaler och lokaldisposition. Detta påverkar delvis fastighetens livslängd i den mening att förändringar i lokalerna kräver investeringar.

6.2 Befintliga lokalers byggår samt år för genomförda förändringar

Skolor i Tranemo								
	Byggår	förändring	förändring	förändring	förändring	förändring	förändring	förändring
Tranäng skolan								
Lågstadiet	1993							
	1954	1965	1979	1983	1988	1992	1995	1997
	1959			totalrenovering 2005-2010				
Limmared skolan	1955	1968	1979	1985	1993	1999	2002	
Långhem skolan	1955	1978	1982	1992	2008			
Amjörnarp skolan	1955	1973	2004	2006				
Dalstorp skolan	1951	1969	1973	1996	2004	2008		
Ljungsarp skolan	1950	1970	2006					
Grimsås skola	1958	1972	1992	1997	2008	2011		
Sjötofta skola	1953	1999	2006					

6.3 Om sambandet mellan organisation och kostnader

Tranemo kommun står inför stora demografiska utmaningar de kommande åren. I korthet får kommunen allt fler äldre invånare och i relation färre yngre. När antalet elever minskar måste kostnaderna minska proportionellt i förhållande till elevtalsminskningen, om kostnaderna per elev inte ska öka.

Ovanstående sammanställning av antalet elever per skola visar att vi redan om några år, läsåret 2013/2014 kommer att ha fem skolor med färre än hundra elever. I ekonomiska termer skapar detta problem, kostnadsminskningen står inte i proportion till elevtalsminskningen och på en mindre skola blir det än mer tydligt. De fasta kostnaderna; lokaler, uppvärmning och kapitalkostnader blir högre per elev, och möjligheten att organisera verksamheten effektivt när det gäller grupperns storlek, resurs- och grupptimmar blir svårare. När en allt större andel av kostnaderna går till fasta utgifter kommer detta att påverka förutsättningarna negativt om inte kostnaderna tillåts öka i motsvarande grad.

Den mindre skolan är ekonomiskt sett dyrare än en större skola, i alla avseenden. Utifrån den skolstruktur vi har idag kan vi se att brytpunkten ligger på runt 120 elever. Skolor med ca 120 elever är ur ekonomisk synvinkel effektivare, lite förenklat kan man säga att med en relativt sett lägre lärartäthet går det att upprätthålla en godtagbar nivå utifrån timplan och resursbehov. Motsatsen är den lilla skolan, som kräver relativt sett en hög lärartäthet för att kompensera de organisationsvinster som är möjliga på en större skola.

7 Skollagen

7.1 Förutsättningar i den nya skollagen

Den nya skollagen och läroplanen ställer högre krav på skolhuvudmännen. Kraven är dels formulerade i 29 övergripande mål vad varje elev ska kunna i generella termer, dvs kvalitetskrav som på ett tydligare sätt ska genomsyra uppdraget, dels i form av utökad uppdrag, bl a införs krav på personalkategorier inom elevhälsan, krav på skolbibliotek och tydliga krav på att eleverna ska kunna använda moderna teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. Skolinspektionen följer i sina inspektioner upp att skolhuvudmännen lever upp till skollagens och läroplanernas skrivningar.

Det finns en tydlig linje i kvalitetskraven. Lärarnas kompetens är i centrum när det gäller kvalitet kopplat till kunskapsmålen. Förordningen om lärarlegitimation innebär att undervisande lärare måste vara legitimerad både för den ålder inom vilken undervisningen sker och inom det ämne läraren undervisar i. Behöriga och legitimerade lärare måste finnas på alla skolor, i alla ämnen och för alla åldrar. Detta får konsekvenser för organisationen av skolverksamheten och en stor utmaning är att tillse att alla skolor i kommunen har lärare med rätt behörighet och skapa tjänsteförutsättningar för lärare med smala behörigheter.

Lärarlegitimationen och kraven på behörighet ska höja kunskapsnivån i grundskolan. Som en konsekvens av detta har behörighetskraven att komma in på gymnasiet för eleverna i åk 9 har skärpts. För att vara behörig att komma in på ett yrkesprogram ska eleven ha minst betyget E i 8 ämnen. För att komma in på ett högskoleförberedande program krävs minst betyget E i 12 ämnen. I bägge fallen är svenska, engelska och matematik obligatoriska. Tidigare räckte det för eleven att vara godkänd i svenska, engelska och matematik för att vara behörig till gymnasieskolan.

Lagskärpningen innebär att kraven på grundskolan har blivit tydligare, eleverna måste ges en ordentlig grundutbildning i de tidigare åren, för att kunna gå vidare från grundskolan till gymnasieskolan. Detta ställer i sin tur krav på skolhuvudmännen att skapa bra förutsättningar för skolorna i kommunen, och på rektorerna och lärarna att uppfylla de krav som lagstiftaren fastställt.

Längre upp i utbildningssystemet är det inte längre möjligt för elever som slutat gymnasieskolan att läsa upp sina betyg på komvux, med undantag för de som läst yrkesprogram och inte fått grundläggande högskolebehörighet. Det förväntas att eleven har fått de möjligheter han/hon har rätt till för att nå det betyg han/hon strävar efter.

Sammanfattningsvis finns en röd tråd i kvalitetskraven där eleverna ska ges möjlighet att klara sina studier med goda resultat utan att behöva göra om. Eleven ska få en grundutbildning i grundskolan som ger behörighet till gymnasieskolan. Gymnasieskolan ska ge en vidareutbildning som antingen gör eleven anställningsbar genom yrkesprogrammen, eller ger eleven behörighet för högre studier genom de högskoleförberedande programmen.

8 Barnens behov och skolans betydelse för samhällsutvecklingen

Skolans betydelse för samhällsutvecklingen går att belysa ur flera olika perspektiv. Vid många av de senaste riksdagsvalen har skolan varit en av de frågor som väljarna inför valet har tillmätt stor betydelse. Inför riksdagsvalet 2010 ansåg 62% av väljarna att det var viktigt att man arbetade för mer resurser till skolan (SvD 26/8-10). Detta säger något om skolans betydelse för samhällsmedborgarna och därmed för utvecklingen.

Skolan är en arena som många tillmäter stor betydelse, då det är en arena där det är möjligt att på ett samlat ställe möta samhällets ungdomar. Skolan används inte sällan i debatten som ett redskap för olika intressen, där man vill möta och påverka ungdomarna. Exempelen är många, ökar mopedolyckorna uppmärksammas skolans ansvar för en bättre trafikundervisning, ökar tonårsaborterna sätts skolans sexualundervisning i fokus, när drog- och alkoholkonsumtionen ökar pekas det på bristerna i skolans undervisning och förhållningssätt. Skolan tillmäts en stor betydelse får på det sättet en central roll i samhället, och samhällsutvecklingen

Folkhälsoinstitutet vars tre huvuduppgifter är att vara ett nationellt kunskapscentrum för effektiva metoder och strategier, att följa upp och utvärdera folkhälsopolitiken, samt att utöva tillsyn inom alkohol- och tobaksområdet samt hälsofarliga varor, skriver på sin hemsida under rubriken – Skolan en viktig arena för att främja barns hälsa:

”Det finns idag starkt vetenskapligt bevis för att en god mental förmåga under barndomen främjar god psykisk hälsa. En väl fungerade skola, där barnen presterar väl är också en miljö som främjar god psykisk hälsa. Detta innebär att skolans främsta uppgift om att få sina elever att nå skolans kunskapsmål går hand i hand med främjandet av barnens hälsa, såväl inom som utanför klassrummet.”

Tim Walker, grundare av Manchestermodellen, en modell för att hitta lösningar för ungdomar som hamnat snett, menar att den enskilt viktigaste faktorn för att människor ska lyckas i livet är att lyckas i skolan.

”Whilst there is little doubt that significant progress has been made, there is no room for complacency. A significant minority of looked after children continue to be disproportionately represented among pupils who are excluded from, or do not attend school, and may feature among those who present teachers and schools with significant challenges. The majority of looked after children attend mainstream schools without apparent difficulty and yet continue to underachieve at an alarming rate and become significantly over-represented in national statistics on homelessness, unemployment, poverty and within the adult prison population.”

http://www.manchestermodellen.com/skola_socialtjanst.htm

I rapporten "Individen i centrum – det är bättre att stämma i bäcken än i ån", skriven av nationalekonomerna Anders Wadeskog och Ingvar Nilsson, pekas på "effekten av tidiga insatser kring barn och unga, värdet av att underlätta människors resa tillbaka till samhället och värdet av att tillvarata deras arbetsförmåga – jämfört med att inte göra något. Resultatet i mänskligt lidande talar för sig. Men marginalisering av människor kostar och det görs i rapporten konkret med hjälp av ekonomiska kalkyler och argument som visar på prislappen för ett utanförskap." I rapporten ges exempel på hur olika insatser kan värderas i ekonomiska termer.

- "att fånga upp en ung människa på glid till en kostnad på 500 000 kronor skulle på sikt bli en mycket lönsam affär, som skulle kunna ge 40 miljoner kronor eller mer tillbaka om det lyckas. Man behöver i stort sett bara lyckas en gång på hundra för att det ska löna sig
- att för de kostnader en enda missbrukare förorsakar samhället skulle man kunna arbeta förebyggande och driva en ungdomsmottagning i åtta år eller finansiera 50 000 besök på en sådan mottagning
- att kostnaderna för samma missbrukare skulle, om de används förebyggande, kunna finansiera skolkuratorer till 43 000 barn.

Den generella bilden är att det förefaller vara mycket lönsamt att tänka och agera långsiktigt. Normalt sett kan man få ut mycket förebyggande insatser för samma kostnad, som en enda person med ett omfattande utanförskap förorsakar samhället."

Inom OECD genomförs den så kallade PISA-studien om 15-åringars kunskaper i de olika länderna. Mätningen genomförs genom gemensamma prov i matematik, läsförståelse och naturvetenskap och syftar till att mäta kunskaper och färdigheter som bedöms vara relaterade till vardagslivet och av betydelse i det vuxna livet. Stor vikt läggs vid förmåga att kunna sätta in kunskaper i ett sammanhang. Sveriges resultat har i de senaste PISA-mätningarna sjunkit i förhållande till andra länder. PISA-studien har blivit en viktig mätning på hur utbildningssystemet i landet fungerar, framför allt i relation till andra länder. De politiska reaktionerna på PISA har fokuserat på de långsiktiga konsekvenserna av att utbildningsnivån har sjunkit, kopplat till ett sjunkande resultat i matematik och naturvetenskap pekar politiska företrädare på att Sverige tappar långsiktigt i konkurrenskraft.

I Globaliseringsrådets slutrapport, Bortom krisen, Ds 2009:21, finns ett långt avsnitt om utbildningen och dess betydelse. Globaliseringsrådet tillsattes av regeringen i december 2006 för att analysera och komma med förslag om hur Sverige kan hävda sig väl i en tid av fortsatt globalisering.

"Sveriges förmåga att bevara och utveckla välfärden är till mycket stor del beroende av vår förmåga att hantera kunskap... En skola som åtminstone haft ambitionen att ge likvärdiga förutsättningar till alla elever, oavsett deras

bakgrundsförhållanden, har varit en starkt bidragande orsak till den relativt jämna inkomstfördelningen i Sverige. I framtiden blir denna uppgift förmodligen ännu viktigare, då globaliseringen kan komma att försvaga andra instrument att jämna ut inkomstskillnader. Om Sverige vill kombinera en ökad tillväxt med en någorlunda jämn inkomstfördelning är det således av största vikt att skolan lyckas ge stora kunskaper och mycket färdigheter till alla elever.”

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/68/57/e04110d0.pdf> sid 31

Skolans betydelse för samhällsutveckling i ett större perspektiv är odiskutabel. Ett lands utbildningsnivå är kopplat till utveckling och innovation, och i förlängningen till arbetstillfällen och välfärd. Däremot är det svårt att hitta fakta om skolans betydelse för samhällsutvecklingen på den lilla orten. Glesbygdverket publicerade år 2000 "Skolan mitt i byn – diskussionsunderlag och checklista inför en eventuell nedläggning av en byskola". Skriften belyser ut olika synvinklar den lilla skolans särdrag och problematiken kring hur man mäter en liten skolas betydelse och effektivitet.

http://www.use.umu.se/digitalAssets/14/14950_skolan-mitt-i-byn.pdf

9 Sambandet mellan framgångsrika skolor och lärarens kompetens och engagemang

Den viktigaste resursen vi har i skolan är den enskilda pedagogen. Flera uppmärksammade studier, McKinseyrapporten, Den orättvisa skolan och senast Hattie visar på samma resultat, den överlägset viktigaste faktorn för att elever ska lära sig är högpressterande lärare. Definitionen på en högpressterande lärare är en lärare som lyckas få varje enskild elev i sin klass att utvecklas maximalt utifrån sina förutsättningar.

Den enskilde lärarens skicklighet är individbundet. Skolhuvudmannens uppgift är att skapa goda förutsättningar för pedagogerna, bl.a i form av resurser, arbetsmiljö, kompetensutveckling mm. För att pedagogerna ska klara av uppdraget måste verksamheten organiseras på ett sådant sätt att varje elev ges möjlighet till en positiv utveckling av sina resurser.

10 Medborgardialog

Beredningen har hållit totalt sex möten och träffat omkring 120 personer genom medborgardialog på följande platser i kommunen: Ambjörnarp, Ljungsarp, Långhem och Tranemo.

De olika mötena har vänt sig till:

- Föräldrar till barn inom förskolan
- Grundskolelever
- Gymnasieelever
- Lärare inom förskolan och grundskolan

10.1 Gymnasieelever

Totalt 18 elever var närvarade. Samtliga årskurser fanns representerade med olika ämnesinriktningar. Det fanns en viss geografisk spridning, bl.a. från samhällena Tranemo, Ölsremma, Dalstorp och Långhem. Två elever var dessutom inflyttade från dels Svenljunga, dels Ulricehamn. Eleverna fick utifrån sina erfarenheter av tiden i grundskolan ta fram faktorer för vad som är viktigt för en skola med kvalitet. Arbetet bedrevs två och två. Eleverna fick sedan vikta samtliga förslag till faktorer genom att fördela 100 poäng på 20 faktorer. Efter detta fick eleverna betygsätta hur de tycker att nämnda faktorer fungerade under deras skoltid. Betygstegen var 0,10,15,20. Där 0 var icke godkänt och 20 mycket väl godkänt.

10.2 Föräldrar till elever; Långhem, Ambjörnarp, Ljungsarp

Omkring 48 personer var närvarade. Vid mötena i Ambjörnarp och Ljungsarp funderade mötesdeltagarna individuellt över vad kvalitet i skolan innebär. Därefter diskuterades frågeställningen i grupp och deltagarna jämförde sina åsikter

10.3 Elever åk. 1-9

En film togs fram i samarbete med Tranemogymnasiet och distribuerades till samtliga klasser i årskurs 1-9 i kommunen. Klasserna fick diskutera vad de tycker är viktigt för kvalitén inom skolan utifrån ett antal givna nyckelbegrepp:

Undervisning, läxor, kompisar, undervisningssalar, miljö, lärare, raster, skolgård, mat, utflykter, inflytande, skolskjuts.

Eleverna fick sedan utse representanter som deltog i en elevhearing. Under dialogmötet genomfördes diskussioner i mindre grupper där ca. 35 elever deltog.

10.4 Lärare inom förskola och grundskola

En dialog med lärare inom förskola och grundskola genomfördes med utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Vad tycker du kännetecknar en god lärmiljö?
- Hur ska Tranemo kommun kunna erbjuda alla barn och elever en god lärmiljö?
- Vad tycker du är viktigt för en skola med kvalitet?

Lärarna hade diskuterat frågorna inom respektive arbetslag och fick sedan utse representanter att delta vid dialogtillfället. I samband med dialogtillfället, där ca. 20 personer deltog, genomfördes diskussioner i mindre grupper.

10.5 Sammanfattning av dialogen

10.5.1 Duktiga pedagoger

En faktor som bedömdes viktig och som genomgående tagits upp på dialogerna är vikten av kompetenta pedagoger. De har en viktig roll i att engagera och motivera barnen och att få med sig samtliga mot uppsatta mål. Det är i detta sammanhang viktigt att tidigt sätta in extra resurser för de elever som inte når upp till målen. Det är även viktigt att pedagogerna får fokusera på att just lära ut.

10.5.2 Trygghet

Vad gäller trygghet nämndes ofta värdet av vuxnas närvaro inom framför allt skolan. Genom exempelvis rastvakter skapas en trygg miljö som hjälper till att stävja mobbning. Värdet av elevernas inflytande över undervisningen och skolmiljön i övrigt betonades på dialogerna.

Lagom stora klasser/grupper gör att det blir enklare att skapa lugn och trygghet, vilket bidrar till en skola/förskola med kvalitet.

Den goda kontakten mellan föräldrar och skola lyftes fram. En skola med kvalitet kännetecknas av engagerade föräldrar.

Den geografiska närheten till skolan nämndes som en förutsättning för trygghet, särskilt i dialogen med föräldragruppen.

10.5.3 Moderna lärmiljöer

En i dialogerna återkommande faktor var undervisningslokalerna. I en skola med kvalitet är lokalerna utformade på sådant sätt att de uppmuntrar till lärande och kreativitet med möjlighet till arbete i mindre grupper.

Behovet av datorstöd nämndes sporadiskt vid dialogerna med undantag för lärargruppen där det betonades tydligt.

Samtliga dialoggrupper med betoning på eleverna diskuterade värdet av ökad variation av undervisningsformerna. En skola med kvalitet innehåller exempelvis undervisning utomhus, studiebesök såväl lokalt som regionalt.

11 Vägledningsdebatt i kommunfullmäktige

I samband med vägledningsdebatten i kommunfullmäktige genomfördes gruppdiskussioner där åhörarna inbjöds delta. Gruppdiskussionerna utgick från följande frågeställningar:

1. Vad innebär en skola med kvalitet?
2. Hur ska Tranemo kommun kunna erbjuda alla barn och elever en god lärmiljö?
3. Vad krävs för att kommunen ska kunna förverkliga formuleringen i den strategiska planen "en skola i nationell toppklass?"

Beredningens intryck från diskussionerna sammanfattas nedan i punktform.

11.1 Lärarens situation

Problem att hinna med i sitt arbete p.g.a. all dokumentation.

Lärarna har inte tillräcklig tillgång till datorer vilket försvårar deras arbete. Lärarna behöver tid för att fortbilda sig i den nya tekniken.

Kommunen borde bli bättre på att visa lärarna sin uppskattning.

Vi måste ha beredskap för att kunna möta kulturkrockar, vi behöver ha specialstöd.

En del menade att det inte var den pedagogiska kompetensen som var viktig utan snarare den sociala. Medan andra betonade vikten av pedagogisk kompetens.

Undervisningsmetoder: Finns det tillräckliga kunskaper bland pedagogerna för att bedriva rätt pedagogik? Hur är det ställt med speciallärarkompetensen?

11.2 Dialog mellan hemmet och skolan

Eftersom vi i bygden inte har någon tradition av högre utbildning behövs det stöd. Hur kan man stimulera till att skapa den goda kontakten?

11.3 Vuxna inom skolan och samverkan med andra aktörer

Ett tydligt samarbete mellan skolan och fritidsverksamheten behövs för att stötta upp med t.ex. läsläsning. Kommunikation mellan goda aktörer: samverkan mellan olika delar som riktar sig till unga, t.ex. socialtjänst, skolhälsovård.

Det behövs fler vuxna närvarande i skolan, t.ex. pensionärer som kommer och besöker.

Det är synd att man konkurrensutsätter städverksamheten, det kan bidra till otrygghet eftersom städet bidrar med annat än bara städ.

11.4 Barnens behov

Alla barn ska ha samma möjlighet oavsett behov. Barnen ska få utvecklas i sin egen takt.

Man ska se till elevens bästa. Barnen ska få blomstra i det de är bra på.

De barn som inte hänger med eller klarar av arbetet behöver fångas upp tidigt.

Eftersom alla elever är olika måste eleven ses för det den hon/ han är.

Mindre barngrupper.

Barnen ska känna glädje och lust i skolan, en trygghet och tillit.

11.5 Flexibilitet i valet av klasstrukturer

En del framförde åsikten att det är viktigt att barnen undervisas med sina jämnåriga, medan andra menade att det finns värden i att blanda åldrarna.

11.6 Reflektioner från medborgardialogen

Beredningen valde, i syfte att skapa variation jämfört med tidigare uppdrag, att förlägga mötena på andra orter än de som tidigare varit frekventa. Beredningen kan i allmänhet notera att närvaron av personer från orterna Tranemo, Limmared och Långhem i allmänhet varit relativt sett lågt. I synnerhet märktes detta bland föräldragrupperna.

Av mötena med föräldrarna går att urskilja ett mönster i värnandet om den skola som finns lokaliserad i den ort / det samhälle man själv har närmast till rent geografiskt. Denna uppfattning framkommer inte lika entydigt hos eleverna.

En fråga som diskuterats är skolskjutsarna. Ett akut problem som påtalats är att det funnits tillfällen då barnen blivit frånåkta. Då denna fråga mer har att göra med den löpande verksamheten har beredningen valt att vidarebefordra frågan direkt till sektionschef för lärande.

Beträffande skolskjutsar och transporter har det även resonerats kring möjligheten att å ena sidan låta lärare köra mellan skolorna, eller å andra sidan låta elever bussas. I det här sammanhanget har även lyfts att lika väl som barn körs från mindre orter till de större, omvänt kan köra barn från dem större orterna till de mindre.

Vid dialogen med lärargruppen framkom att lärarna önskar träffa politiken mer regelbundet, liknande den modell som fanns innan kommunen förändrade sin organisation vid årsskiftet 2010/11.

12 Centrala mål för kvalitet inom skolan

Skollagen, som är Sveriges näst största speciallagstiftning med 800 paragrafer, styr den svenska skolan. Skolhuvudmännen, kommuner och fristående skolor, ges mycket litet utrymme, eller inget alls, att påverka verksamheten vad gäller kvalitetskrav och innehåll. Huvudmännens uppdrag handlar i huvudsak om att skapa förutsättningar för att förverkliga och genomföra de av riksdag och regering uppställda målen och riktlinjerna. I den statliga styrningen av skolans finns fyra myndigheter vars uppgift är att säkerställa de kvalitetskrav som statsmakterna beslutat om.

- Skolverket har i uppgift att stödja skolhuvudmännen och skolorna i verkställandet av skolans styrdokument, bl a ger skolverket ut allmänna råd om hur olika lagar ska verkställas i vardagen.
- Skolinspektionen har med den nya skollagen fått ett utökat mandat, inspektionens uppgift är att granska skolhuvudmännen och skolorna utifrån styrdokumentet och har numera möjlighet att förelägga om åtgärder, vitesförelägga, tvångsförvalta och i yttersta nödfall stänga skolor.
- Skolväsendets överklagandenämnd hanterar överklaganden och skapar prejudikat för tolkningar, bl.a vad gäller åtgärdsprogram.

- Specialpedagogiska skolmyndigheten har i uppgift att stödja skolorna vad gäller specialpedagogiska insatser riktat till elever med funktionshinder.

Läroplanen, LGR 11 för grundskolan och LPFÖ 98 för förskolan, ligger till grund för den dagliga verksamheten. LGR 11 är på 279 sidor och innehåller skolans uppdrag och värdegrund, övergripande mål och riktlinjer samt kursplaner och kunskapskrav i de 20 ämnen som finns i den svenska grundskolan. Kapitel 2, övergripande mål och riktlinjer, innehåller 84 övergripande mål. I kapitel 3 formuleras syfte, centralt innehåll och kunskapskrav i varje av de 20 ämnena i den svenska grundskolan. Kortfattat säger LGR 11 att alla elever ska ges möjlighet att nå kunskapsmålen i samliga ämnen och utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna.

Grundläggande värden

”Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att alla elever ska inhämta och utveckla lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på...”

Rättigheter och skyldigheter

”Det är inte tillräckligt att undervisningen förmedlar kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleven för att aktivt ta del i samhällslivet.”

Skolans uppdrag

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.”

Varje skolas utveckling

”Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.”

Kvalitetskravet i den svenska skolan handlar således både om kunskaper och om normer och värden. Den nya skollagen och läroplanen ger tydliga direktiv om hur kvaliteten förväntas genomsyra verksamheten. Att så sker åligger huvudmannen.